

ผลของการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ในรายวิชาการผดุงครรภ์ สำหรับนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยชินวัตร

นวลใย พิศชาติ พย.ม.*

ฐิตารีย์ ศรีหาเวช พย.ม.**

ปิยาณี นักบุญ พย.ม.**

ณิษฐกุล พิชาชาญ พย.ม.**

บทคัดย่อ

วิชาการพยาบาลผดุงครรภ์สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ เป็นวิชาที่มีเนื้อหาที่ค่อนข้างซับซ้อน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลการจัดการเรียนการสอน โดยวัดความรู้ในรูปแบบการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ (Conceptual Based Instruction, CBI) และประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ เป็นการวิจัยในรูปแบบกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียววัดผลตัวแปรที่ต้องการศึกษาก่อนและหลังการทดลอง ในกลุ่มนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561 มหาวิทยาลัยชินวัตร จำนวน 81 คน ระยะเวลาที่ศึกษา คือ เดือนพฤษภาคม ถึง มิถุนายน พ.ศ. 2562 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบทดสอบความรู้ด้านการพยาบาล มารดาระยะคลอด การพยาบาลหลังคลอด และการพยาบาลมารดาที่ได้รับการทำสูติศาสตร์หัตถการ และแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนรูปแบบการสอนเน้นมโนทัศน์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบทีคู่ (paired-sample t-test)

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ด้านการดูแลมารดาในระยะคลอด ระยะหลังคลอด การพยาบาลหัตถการช่วยคลอด หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.000, 0.000$ และ 0.000 , ตามลำดับ) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนแบบเน้นมโนทัศน์อยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะจากการศึกษานี้คือ การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นมโนทัศน์น่าจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลและเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สรุปความคิดรวบยอดได้ดีขึ้น

คำสำคัญ : การเรียนการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ การผดุงครรภ์

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยชินวัตร

** อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยชินวัตร

**Effects of Conceptual Based Instruction in Midwifery
for Students of Faculty of Nursing, Shinawatra University.**

Nualyai Pitsachart MP.A.*

Thitaree Srihaweche M.N.S.**

Piyanee Nakboon M.N.S.**

Nitchakun Phichachan M.N.S.**

ABSTRACT

Midwifery for nursing students is rather complicated topic. Therefore, the researchers were interested in studying the effect of Concept-Based Instruction (CBI) on students' knowledge and assess their satisfaction in CBI. This was quasi experiment research and one group pretest-posttest design. The samples were eighty-one 3rd students in academic year 2018, faculty of nursing, Shinawatra University. The study period was from May to June, 2019. The research instruments were the learning achievement test in nursing care of mother with intrapartum, postpartum and embryotomy decapitation and the questionnaire for teaching satisfaction. Data were analyzed by descriptive statistics; percentage, mean, standard deviation and paired-sample t-test.

The results showed that, after experiment, knowledge scores of learning achievement in nursing care of mother with intrapartum, postpartum and embryotomy decapitation were significantly higher than those before experiment ($p = 0.000, 0.000$ and 0.000 , respectively). The overall teaching satisfaction of students was in the excellent level. This suggests that CBI could be a guideline for teaching development and improving the students' potential in concepts summarizing.

Keywords : Conceptual Based Instruction, Midwifery

* Assistant Professor, School of Nursing, Shinawatra University

** Lecturer, School of Nursing, Shinawatra University

บทนำ

ในโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงมากมายอย่างไม่หยุดนิ่งทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การใช้ชีวิตของผู้คน เทคโนโลยีต่างๆ มีส่วนสำคัญต่อการใช้ชีวิตและรูปแบบการแสวงหาความรู้มากขึ้น ทำให้ต้องมีการปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 เป็นการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่สำคัญและจำเป็นต่อตัวนักเรียนอย่างแท้จริง มุ่งไปที่ให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองปรับเปลี่ยนบทบาทครูจากการบรรยายให้นักเรียนจดจำแล้วนำไปสอวัตความรู้ เป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวก (facilitate) ให้เรียนรู้จากการลงมือทำ โดยมีประเด็นคำถามเป็นตัวกระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจให้อยากเรียน ที่จะนำไปสู่ความกระตือรือร้นที่จะสืบค้น¹ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 มาตรา 22 ได้กล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักการจัดการศึกษาไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด”²

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตก็เช่นเดียวกับหลายสาขา โดยเฉพาะสาขาวิชาชีพด้านสุขภาพ ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนหลากหลาย โดยอาจจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับทิศทาง (flip class room) การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก (problem-based learning) ซึ่งพบว่าการจัดการเรียนการสอนหลากหลายในสาขาพยาบาลศาสตรนั้นทำให้นักศึกษาพยาบาลได้พัฒนาตนเองและพัฒนากระบวนการคิด³ และการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดในเนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้ ในขั้นตอนการเรียนการสอน ผู้เรียนและผู้สอนต้องมีการวางแผนร่วมกันล่วงหน้า ซึ่งต้องใช้เวลาในการเตรียมการสอน จึงไม่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนและผู้สอนที่มีข้อจำกัดระหว่างกันในการเปิดใจยอมรับ

ความคิดเห็น ด้านเวลา ด้านสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนและผู้สอน⁴

การออกแบบการสอนเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้มุ่งหวังให้ได้ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้น⁵ การพัฒนาการเรียนทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มผสมผสานของกานเย (Gagne's eclecticism)⁶ ได้ลำดับขั้นของการเรียนรู้ได้แก่ การเรียนรู้สัญญาณ (signal-learning) การเรียนรู้สิ่งเร้า การตอบสนอง (stimulus-response) การเรียนรู้การเชื่อมโยงแบบต่อเนื่อง (chaining) การเชื่อมโยงทางภาษา (verbal association) การเรียนรู้ความแตกต่าง (discrimination learning) การเรียนรู้ความคิดรวบยอด (concept learning) การเรียนรู้กฎ (rule learning) และการเรียนรู้การแก้ปัญหา (problem solving) ซึ่งการเรียนรู้แบบเน้นมโนทัศน์ (Conceptual Based Instruction: CBI) เป็นการเรียนรู้อันเนื่องมาจากความสามารถในการตอบสนองสิ่งต่างๆ ในลักษณะที่เป็นส่วนรวมของสิ่งนั้น เป็นการรวบรวมสิ่งต่างๆ ให้เป็นความคิดรวบยอด ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ที่จำแนกหรือจัดกลุ่มสิ่งเร้าที่มีความเหมือนกันหรือแตกต่างกัน กิตติศักดิ์ คุณหลวง และนัจจุรา บุศย์ดี⁷ ทำการศึกษาความคิดรวบยอดเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 39 ราย โดยการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาพเป็นสื่อพบว่า นักเรียนสามารถสรุปคำจำกัดความอยู่ในระดับดีมาก และสามารถประยุกต์ความรู้ที่อยู่ในระดับดี สุบิน ชูระรัช และสาลีณี มีเจริญ⁸ ศึกษาผลของการเรียนรู้และความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบเน้นมโนทัศน์และแบบอิงประสบการณ์ในรายวิชาสถิติขั้นสูงสำหรับกรวิจัยทางบริหารการศึกษาพบว่าผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ และผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการสอนแบบอิงประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน และนักศึกษามีค่าความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ด้านความคิดเห็นของนักศึกษาพบว่า นักศึกษาต้องการให้มีการสอนเชิงทฤษฎีให้เข้าใจก่อนลงมือปฏิบัติ และต้องการให้อาจารย์สอนตามแนวทางของรายวิชา

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยชินวัตร มีการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการผดุงครรภ์ 2 ตามแนวทางหลักสูตรใหม่ ปี 2556 สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 โดยจัดทำรายละเอียดประมวลรายวิชาตามมาตรฐานสภาการพยาบาล และได้ปรับปรุงวิธีการสอนและวิธีการประเมินผลการจัดการสอนรายวิชาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในรายละเอียดประมวลรายวิชาจัดวิธีการสอนแบบการบรรยายมีส่วนร่วม การนำเสนอ และการทำรายงานกรณีศึกษา ซึ่งการสอนเน้นการบรรยายมีส่วนร่วมเป็นส่วนใหญ่ การประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ผ่านมามีพบว่า ปีการศึกษา 2558 และ 2559 ผลการสอบวัดความรู้ภาคทฤษฎีมีนักศึกษาสอบผ่านเกณฑ์เพียง ร้อยละ 5.27 และ ร้อยละ 5.89 ตามลำดับ⁸ อาจารย์กลุ่มวิชาการและอาจารย์บริหารหลักสูตรจึงพิจารณาให้สาขาวิชามารดาทารกและผดุงครรภ์นำร่องพัฒนาการเรียนการสอน โดยปรับปรุงวิธีการสอนของรายวิชาการผดุงครรภ์ 2 จากการบรรยายแบบมีส่วนร่วมเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนโดยวัดความรู้ในรูปแบบการเน้นมโนทัศน์สำหรับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 และประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนในรูปแบบการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการและความแตกต่างของผู้เรียนต่อไป

กรอบแนวคิด

รูปแบบการสอนมโนทัศน์โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้รูปแบบของจอยส์และวิล¹⁰ พัฒนารูปแบบนี้ขึ้นโดยใช้แนวคิดของบรุนเนอร์ กู๊ดนาว และออสติน อ้างอิงในทิสนา แคมมณี¹¹ ซึ่งมีกระบวนการเรียนการสอนประกอบด้วย ผู้สอนเตรียมข้อมูลสำหรับผู้เรียนฝึกหัดจำแนก อธิบายกติกาในการเรียนรู้และเข้าใจตรงกัน เสนอข้อมูลตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน และข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอนให้ผู้เรียนบอกคุณสมบัตินิยามของสิ่งที่ต้องการสอน ให้ผู้เรียนสรุปและให้คำจำกัดความของสิ่งที่ต้องการสอน

และผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายร่วมกันถึงวิธีการที่ผู้เรียนใช้ในการหาคำตอบ

ตัวแปรอิสระ คือ วิธีการเรียนการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ และตัวแปรตาม คือ ความรู้ด้านการพยาบาลมารดาระยะคลอด การพยาบาลหลังคลอด การพยาบาลมารดาที่ได้รับการทำสูติศาสตร์หัตถการ และความพึงพอใจในการเรียนการสอนแบบเน้นมโนทัศน์

วิธีการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียววัดสองครั้ง (One Group pretest - posttest Design) โดยวัดความรู้ของนักศึกษาก่อนและหลังเรียน และประเมินความพึงพอใจในวิธีการเรียนการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

ระยะที่ 1 วัดผลการเรียนรู้ของนักศึกษาก่อนเรียน

ระยะที่ 2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบมโนทัศน์ 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เป็นเวลา 8 สัปดาห์ เมื่อดำเนินการทดสอบครบ 8 สัปดาห์ ทำการทดสอบซึ่งประกอบด้วย ดังนี้

2.1 แบ่งนักศึกษาเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 8-9 คน ตามความสมัครใจ

2.2 ผู้สอนเตรียมแจกใบงานสำหรับผู้เรียนฝึกหัดจำแนกโดยมอบหมายนักศึกษาในกลุ่มแบ่งจับคู่ศึกษาและตอบคำถามก่อนเรียนตามใบงาน

2.3 ผู้สอนอธิบายกติกาในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจตรงกัน

2.4 ผู้สอนเสนอข้อมูลตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน และข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน

2.5 นักศึกษาร่วมอภิปรายคำตอบที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเป็นคู่ในกลุ่มย่อย

2.6 นำเสนอผลการเรียนรู้รายกลุ่มหน้าชั้นเรียน ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายสรุปความรู้ในประเด็นนั้นๆ ร่วมกัน

ระยะที่ 3 วัดผลการเรียนรู้ของนักศึกษาหลังเรียน

ระยะที่ 4 ประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นโมโนทัศน์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการผดุงครรภ์ 2 ปีการศึกษา 2561 ทั้งหมดจำนวน 81 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ระยะเวลาที่ศึกษาคือ เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2562

เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบทดสอบความรู้ด้านการพยาบาล เป็นแบบทดสอบเลือกตอบชนิดหลายตัวเลือก (Multiple choice test) แบบมี 4 ตัวเลือกและให้เลือกตอบเพียงตัวเลือกเดียว จำนวน 120 ข้อ แบ่งแบบทดสอบความรู้เป็น 3 ด้าน คือ ด้านการพยาบาลมารดาระยะคลอด การพยาบาลหลังคลอด และการพยาบาลมารดาที่ได้รับการทำสูติศาสตร์หัตถการ ด้านละ 40 ข้อๆ ละ 1 คะแนน การให้คะแนนคือ ตอบถูกได้ 1 ตอบผิดได้ 0 และตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบด้วยค่าความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) การตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ซึ่งใช้วิธีการคำนวณหาความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแบบทดสอบด้วยค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) ได้ค่าความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 0.83 จากนั้นนำร่องใช้เครื่องมือในกลุ่มนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 63 คน ก่อนทำการเก็บข้อมูลจริงทดสอบความเที่ยงแบบความคงที่ภายใน (Internal stability reliability) ได้เท่ากับ 0.76 โดยวิธีการคำนวณด้วยสูตร KR20 ดังนี้

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right)$$

r_{tt} แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

n แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ

p แทน สัดส่วนของผู้ตอบถูกจากผู้สอบทั้งหมด

q แทน สัดส่วนของผู้ตอบผิดจากผู้สอบทั้งหมดเท่ากับ (1- p)

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวม

2. แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนรูปแบบการสอนเน้นโมโนทัศน์ในรายวิชาการผดุงครรภ์ จำนวน 21 ข้อ ที่มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating scale) จำนวน 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์คะแนนดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

แบบประเมินนี้ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากสิริรักษ์ ศรีมาลา และรุ่งทิศา หวังเรืองสฤติย์¹² ให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์และมาตรฐานผลลัพธ์การเรียนรู้ การตรวจสอบคุณภาพความตรงของเนื้อหาใช้วิธีการคำนวณหาค่าความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ด้วยค่า IOC โดยนำแบบวัดไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินจำนวน 3 ท่าน จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนนำมาใช้จริง ตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (reliability) โดยการนำไปศึกษาในนักศึกษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 30 ราย แล้วคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha Coefficient) ได้เท่ากับ 0.73

ข้อพิจารณาทางด้านจริยธรรม

โครงการวิจัยนี้ได้รับการรับรองโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยชินวัตร เลขที่หนังสือ IRB 19/20 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามกระบวนการที่กำหนดโดยคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในคน โดยคำนึงถึงการให้ข้อมูลที่เป็นจริง

และครบถ้วน การให้อิสระในการตัดสินใจเข้าร่วมวิจัย การเก็บรักษาความลับ และการปฏิเสธหรือถอนตัวออกจากโครงการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) และสถิติทดสอบทีคู่ (paired-sample t-test)

ผลการวิจัย

ผลการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ โดยการวัดความรู้ของผู้เรียนพบว่า

คะแนนเฉลี่ยความรู้ก่อนเรียนเนื้อหาการพยาบาลใน ระยะคลอดเท่ากับ 10.52 (S.D. = 13.39) ระยะหลังคลอดเท่ากับ 16.47 (S.D. = 0.81) และหัตถการช่วยคลอดเท่ากับ 9.59 (S.D. = 3.48) คะแนนเฉลี่ยความรู้หลังเรียน เนื้อหาการพยาบาลในระยะคลอดเท่ากับ 32.07 (S.D. = 15.02) ระยะหลังคลอดเท่ากับ 33.77 (S.D. = 2.65) และหัตถการช่วยคลอดเท่ากับ 32.94 (S.D. = 4.45) ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.000, 0.000, 0.000$, ตามลำดับ) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบวัดความรู้ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการเรียนแบบเน้นมโนทัศน์ ($n = 81$)

เนื้อหารายวิชา	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	p-value
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
การพยาบาลในระยะคลอด (คะแนนเต็ม 40 คะแนน)	10.52	13.39	32.07	15.02	53.28	0.000
การพยาบาลในระยะหลังคลอด (คะแนนเต็ม 40 คะแนน)	16.47	0.81	33.77	2.65	68.44	0.000
การพยาบาลหัตถการช่วยคลอด (คะแนนเต็ม 40 คะแนน)	9.59	3.48	32.94	4.45	77.66	0.000

*กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนในรูปแบบการสอนแบบเน้นมโนทัศน์

กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนในรูปแบบการสอนแบบเน้นมโนทัศน์โดยรวมทุกด้านในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34, S.D. = 0.65$) กลุ่มตัวอย่างมี

ความพึงพอใจสูงสุดในด้านคุณลักษณะอาจารย์ ($\bar{X} = 4.37, S.D. = 0.63$) รองลงมาคือด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.35, S.D. = 0.69$) ด้านผู้เรียน ($\bar{X} = 4.34, S.D. = 0.59$) และด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.24, S.D. = 0.71$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนในรูปแบบการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ (n = 81)

ประเด็นความพึงพอใจ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.35	0.69	มาก
1.1. อธิบายและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน วิธีการวัดและประเมินผลไว้อย่างชัดเจนตั้งแต่ครั้งแรกของการสอน	4.33	0.73	มาก
1.2. ใช้วิธีสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา เพื่อให้ให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหามากขึ้น	4.19	0.68	มาก
1.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกกระบวนการคิด วิเคราะห์	4.48	0.75	มาก
1.4 ฝึกให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลที่หลากหลาย	4.38	0.59	มาก
1.5 กระตุ้นให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.43	0.60	มาก
1.6 เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.29	0.72	มาก
1.7 มุ่งเน้นให้นักศึกษาทำในสิ่งที่ถูกต้อง และมีคุณธรรมจริยธรรม	4.38	0.74	มาก
2. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้	4.24	0.71	มาก
2.1 บรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้	4.29	0.64	มาก
2.2 อุปกรณ์ / สื่อ เอื้อต่อการเรียนรู้	4.05	0.80	มาก
2.3 กระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ	4.38	0.67	มาก
3. ด้านคุณลักษณะอาจารย์	4.37	0.63	มาก
3.1 มีคุณวุฒิตรงกับวิชาที่สอน	4.57	0.51	มาก
3.2 เข้าสอนและเลิกสอนตรงเวลา	4.33	0.66	มาก
3.3 เป็นกันเองกับผู้เรียน วาจาสุภาพเหมาะสม	4.48	0.60	มาก
3.4 มีเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ที่เข้าใจง่าย	4.33	0.58	มาก
3.5 สามารถตอบข้อซักถาม/ข้อสงสัยได้ชัดเจน	4.38	0.59	มาก
3.6 จัดหาอุปกรณ์ / สื่อ และแนะนำหนังสือ / แหล่งค้นคว้าที่เอื้อในการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.10	0.38	มาก
4. ด้านผู้เรียน	4.34	0.59	มาก
4.1 มีความสุขและเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน	4.29	0.56	มาก
4.2 เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของเนื้อหาวิชา	4.43	0.51	มาก
4.3 เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ	4.38	0.74	มาก
4.4 ได้ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย	4.33	0.48	มาก
4.5 เกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง	4.29	0.64	มาก
รวม	4.34	0.65	มาก

วิจารณ์และสรุป

ผลการจัดการเรียนการสอนรูปแบบการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ในรายวิชาการผดุงครรภ์ 2 โดยการวัดความรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 เปรียบเทียบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ในเนื้อหาการพยาบาลมารดาในระยะคลอด หลังคลอด และการช่วยคลอดด้วยสูติศาสตร์หัตถการ พบว่าคะแนนเฉลี่ยของการสอบวัดความรู้หลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาผลการใช้แผนทิมโนทัศน์ต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนิสิตพยาบาล ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยพะเยาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ 2¹³ ที่พบว่าผู้เรียนคุณลักษณะของการคิดแบบมีวิจารณญาณ มีความสามารถในการวางแผนการพยาบาลเพิ่มขึ้น และสามารถมองเห็นภาพรวมในการพยาบาลได้ชัดเจน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีความคิดรวบยอดในการเรียนรู้ด้านการพยาบาลมารดาในระยะต่างๆ ของการคลอดเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับการศึกษาผลของการเรียนรู้และความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน โดยใช้เทคนิคการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ และแบบอิงประสบการณ์ในรายวิชา EDA713 (สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัยทางการบริหารการศึกษา) ที่พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนผลการเรียนรู้เรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจที่เกิดจากการสอนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบเน้นมโนทัศน์หลังเรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียน⁸

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาลต่อการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านคุณลักษณะอาจารย์ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านผู้เรียน และด้านบรรยากาศการเรียนรู้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าการเรียนแบบเน้นมโนทัศน์ช่วยให้เข้าใจจุดเน้นของเนื้อหาต่างๆ ได้ดี ซึ่งสรุปได้จากผลการสอบวัดความรู้หลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนในทุกเนื้อหาเมื่อเปรียบเทียบกับการสอนในรูปแบบเดิม ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ เน้นการ

ศึกษาด้วยตนเองตามความต้องการโดยมีโจทย์คำถามเป็นแนวทางในการเรียนรู้ จะมีการมอบหมายงานในรูปแบบการจับคู่ให้นักศึกษาหาคำตอบและคำอธิบายและนำมาเข้ากลุ่มอภิปรายในกลุ่มย่อยก่อนที่จะนำเสนอหน้าชั้นเรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเรียนรู้ เป็นรูปแบบการเรียนที่ช่วยให้นักศึกษาได้ทบทวนเนื้อหาด้วยตนเองซ้ำหลายครั้งส่งผลให้เข้าใจและจดจำได้ดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาลต่อการจัดการเรียนการสอนการพยาบาลทารกแรกเกิดแบบ VARK Learning Style¹² ซึ่งใช้การเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของนักศึกษา โดยพิจารณาจากลักษณะของประสาทสัมผัสที่รับข้อมูล ได้แก่ การมองเห็นรูปภาพ (visual) การฟัง(aural) การอ่าน-เขียน (read/write) และการปฏิบัติ(kinesthetic) เป็นการจำแนกผู้เรียน ผู้เรียนแต่ละคนจะมีความชอบต่อรูปแบบการเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่งโดยสัญชาตญาณของตนเองที่พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนในระดับดีมาก แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความต้องการวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน รูปแบบการสอนแบบเน้นมโนทัศน์การมอบหมายงาน ส่งเสริมให้นักศึกษาทำงานเป็นทีม ได้ช่วยเหลือกันศึกษาคำตอบและอภิปรายระหว่างกลุ่มเพื่อน ซึ่งนับเป็นการเรียนในรูปแบบที่หลากหลายและไม่น่าเบื่อ เป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเรียนรู้ส่งผลให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

งานวิจัยนี้มีข้อจำกัดเนื่องจากการเป็นการนำร่องในการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนจากรูปแบบเก่าในปีแรก และใช้แบบทดสอบในการวัดประเมินผลชุดใหม่ทุกครั้ง จึงไม่สามารถเปรียบเทียบผลการวัดความรู้หลังการสอนแบบเก่ากับแบบใหม่ได้ การศึกษานี้จึงใช้การวัดความรู้ก่อนและหลังเรียนในรูปแบบการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ ซึ่งอาจจะไม่สามารถสรุปได้ว่าคะแนนหลังการทดลองที่สูงขึ้นเป็นผลจากการสอนแบบมโนทัศน์อย่างแท้จริง ในการศึกษาและวิจัยครั้งต่อไปจึงควรใช้แบบทดสอบชุดเดิมในการเปรียบเทียบผลหลังการสอนแบบ

เท่ากับแบบใหม่ เพื่อให้สะท้อนผลการสอนจากทั้งสองวิธีอย่างแท้จริง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยความร่วมมือของทีมวิจัย บุคคลสำคัญคือ ผ.ศ.นวลโย พิษชาติ คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยชินวัตร ผู้ที่ผลักดันให้เกิดแนวคิดในการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการจัดการเรียนการ

สอน ให้คำแนะนำและสนับสนุนให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และทีมผู้วิจัยขอขอบคุณ ผศ.ดร.เพ็ญจันทร์ แสนประสาน อาจารย์สุจินตนา พันธุ์กล้า และ ดร.วรัญญา แสงพิทักษ์ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ในการนำมาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สพฐ. แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. [เข้าถึงเมื่อ 2 ตุลาคม 2562]. เข้าถึงได้จาก: https://webs.rmutl.ac.th/assets/upload/files/2016/09/20160908101755_51855.pdf2.
2. กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ:คุรุสภาลาดพร้าว; 2545.
3. วิภาดา คุณาวิถิติกุล. การเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ในยุคศตวรรษที่ 21. พยาบาลสาร 2558; 42(2):152-56.
4. นันทกาญจน์ ชินประหัชฐ์, สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา. การพัฒนาและทดลองใช้โปรแกรมการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมการคิดไตร่ตรองของนิสิตครูระหว่างการศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ. ว. คุรุศาสตร์ 2555;34(2):85-103.
5. อรรถชัย ฤกษ์แก้ว. เทคโนโลยีและสื่อการสอนสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ประมวลรายวิชาเทคโนโลยีและสื่อการสอน หน่วยที่ 1-8. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2553.
6. Gagne, R.M. The conditions of learning. New York: Holt, Rinehart & Winston; 1985.
7. กิตติศักดิ์ คุณหลวง, นัจจิรา บุศย์ดี. การศึกษาความคิดรวบยอดเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนรู้ผ่านการใช้ภาพเป็นสื่อ. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่/บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2560.
8. สุบิน ยุระรัช, สาลินี มีเจริญ. ผลของการเรียนรู้และความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบเน้นมโนทัศน์และแบบอิงประสบการณ์ในรายวิชา EDA713 สถิติขั้นสูงสำหรับกรวิจัยทางบริหารการศึกษา. วารสารการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ครั้งที่ 10 ประจำปี 2558 [อินเทอร์เน็ต]. วันที่ 22 ธันวาคม 2558 [เข้าถึงเมื่อ 2 ตุลาคม 2562]. เข้าถึงได้จาก: https://www.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/16049/
9. ฝ่ายวิชาการ. รายงานสรุปการวัดและประเมินผล. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยชินวัตร; 2561
10. Joyce, B. &Weil, M. Model of teaching. 5th ed. London: Allyn and Bacon; 1996.
11. ทิศนา แจมมณี. ศาสตร์การสอน :องค์ความรู้การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2553.
12. สิริรักษ์ ศรีมาลา และรุ่งทิพา ศรีเรืองสถิตย์. ผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาลต่อการจัดการเรียนการสอนการพยาบาลทารกแรกเกิดแบบ VARK Learning Style. ว. วิชาการ

สาธารณสุข 2558;24(4)751-59.

13. แวดาว คำเขียว, กัญญา นันตะแก้ว, วรัทธา กุลนิธิชัย, กาญจนา เตชawangศ์. ผลการใช้แผนที่มีโนทัศน์ต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนิสิตพยาบาล มหาวิทยาลัยพะเยา.
ว. การพยาบาลและการศึกษา 2561;11(3)24-34.